

ASRA NYT

Arbejderhistorisk Samling Ringkøbing Amt

36. Årgang

nr. 4.

2019

Foto: Dennis Bowers

”Så sidder han der - Danmarks Anker, i sit elskede arbejderkvarter i Sydhavnen i København. Borgbjergvej, man kunne ikke finde noget bedre sted til hans eftermæle.” Hvis han havde levet, ville han nok have protesteret, han ville ikke have haft al den virak om hans person. Han ville nok have henvist til den gamle sang af P.A.Heiberg: ”Ordner hænger man på idioter.” Han ville sikkert sige: Hvad skal jeg hædres for, jeg har jo bare gjort et politisk arbejde for jer. Men nu har man lavet en statue, og opkaldt en plads efter ham, og alle er enige om, at det fortjener han. Han var Vajsenhusdrenge der blev DUIer, DSUer, tillidsmand, politiker og endte med at være statsminister, er det ikke rimeligt at hædre!

ISSN:0996-2939

ASRA NYT - Udgivet af ASRA
Museumsgade 32. 7400 Herning

ASRAs hjemmeside:
www.asra.dk

Formand:
Jens Erik Sørensen
Højlundparken 17
7600 Struer
Mail: formand@asra.dk

Kasserer:
Inge Marie Jensen
Stabyvej 39. Staby 6990 Ulfborg
Tlf: 23834577
mail: kasserer@asra.dk

Redaktion:
Arkivgruppen
Leo Skaaning
mail: blad@asra.dk

Arkivmedarbejdere:
Jørgen Aarestrup-Nielsen
Jørgen Markmøller
Jørn Jensen
Inga Ries Pedersen
Tove Nykjær
Gerda Olesen
Leo Skaaning
Henry Ammitzbøll

Trykt med hjælp fra
Metal Herning

Deadline for næste nr.
Februar 2020

Indhold:

side 2. Kolofon
side 3. Formanden har ordet
side 4. Samarbejder mellem arbejder
arkiverne.
side. 6. ”Min historie” Lis Salskov
side. 11. Hele Danmarks Anker
side. 13. Anekdoter om Anker
side. 16. Hvad arkivet kan fortælle
side. 19. Kontingent 2020
side. 20. Generalforsamling 2020

Billedet på forsiden.

Anker Jørgensen har fået sin plads på
Borgbjergsvej i København.
Han sidder foran kulturhuset.
Billedet viser på sin egen måde, at
Anker elskede at sætte sig ned, og tale
med folk. Han var folkets mand.
En anekdote fortalte, at han ofte tog
bussen rundt i København og omegn.
Han var kommet til Dragør, hvor han
kom til at snakke med nogle finske
turister. De spurgte hvem han var, og
Anker fortalte han havde været Dan-
marks statsminister. Det ville de ikke
tro, en fhv, statsminister kunne da ikke
sådan gå rundt mellem folket,
Men det gjorde Anker.. . . .

Formanden har ordet!

Formand Jens Erik Sørensen

Året 2019 er snart gået, og vi skal igen ønske hinanden glædelig Jul og godt Nytår, jeg ved ikke hvordan det kan være, men jeg synes at tiden går meget stærkere end tidligere, det er svært at følge med. Men når vi så ser tilbage, så har det igen været et fantastisk år. Der er sket rigtig meget, vi har haft rigtig mange gæster, og vi har haft et rigtig godt samarbejde i Historiens Hus til glæde for alle foreningerne i huset.

Jeg vil også her i årets sidste blad sige tak til de faglige organisationer for den store velvilje og hjælp man igen har vist ASRA, den hjælp gør det muligt for vores dygtige folk på arkivet at lave et fremragende arbejde. Vi vil derfor gerne opfordre vores faglige venner til at besøge os. Vi skal nok sørge for at der er kaffe med brød, hvis i aftaler en tid. Vi vil også gerne have besøg af jeres seniorer.

Vi har også i 2019 haft et fælles møde med Arbejderarkivet i Sønderborg og Arbejdermuseet i København, og der

fik vi også lejlighed til at hilse på den nye arkivleder på Arbejdermuseet, og det var et positiv møde, der gav håb om et godt samarbejde i fremtiden. Også i år har vi på Arkivet modtaget en del arkivalier, så vi bliver ikke arbejdsløse. Jeg vil her nævne en stor mængde Bøger og Aviser fra en nedlagt skole i Feldborg, det har været en spændende opgave, at dykke ned i, vi tog kontakt til det nye skolemuseum i Herning, og lederen derfra kom og fik de ting som var naturlig hørte til i skolemuseet. Vi har naturligvis også arkiveret meget i ASRA.

Men der er en del bøger som vi havde i forvejen, dem satte til salg den 21. september, da vi i huset havde åben hus, og det viste sig at være en god ide. Til slut vil jeg gerne sige godt Nytår til alle vore medlemmer, og på gensyn i 2020 til et nyt forrygende år i arbejderarkivet ASRA.

Jens Erik Sørensen.
Formand

Man siger:

*”Du har et æg, jeg har et æg, -
Vi bytter, - resultat
du har et æg,
jeg har et æg.*

Vi siger:

*Du har en ide, jeg har en ide, -
Vi bytter, - resultatet
du har to ideer,
jeg har to ideer!”*

ØGET SAMARBEJDE MELLEML DE TRE ARBEJDER-ARKIVER

Af Preben Sørensen

Den digitale udvikling også på arkiv-området betyder et tættere samarbejde mellem de tre officielt anerkendte danske arbejder-arkiver, ABA (Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv) i Taastrup, ASRA (Arbejderhistoriske Samling Ringkøbing Amt) og LAASK (Lokalhistorisk Arkiv for Arbejderbevægelsen i Sønderborg Kommune). Det var konklusionen af et fællesmøde i Sønderborg den 22. august med deltagelse af repræsentanter for de to lokale arbejderarkivers bestyrelser og Arbejdermuseet/ABA, med en spændende og nyttig erfaringsudveksling om virksomheden både på centralt og lokalt niveau.

I samme forbindelse blev nævnt problemerne med elektroniske mødereferater og lign. der forsvinder uden at eksistere på papir, ligesom overholdelse af persondataloven også er et fælles emne under arkivarbejdet.

Fra Arbejdermuseet blev der givet tilsagn om at orientere om relevante projekter af en type, som kunne give muligheder for, at udstillingerne kunne vises i Herning

og/eller Sønderborg.

Formanden for LAASK, fhv. minister Frode Sørensen, gav en levende beskrivelse af Sønderborg før genforeningen i 1920, herunder forholdet mellem de danske og tyske myndigheder og arbejderorganisationer.

Han gav en særlig omtale af soldater-revolutionen på Sønderborg Kaserne den 6. november 1918, der blev markeret 100 år efter med LAASK som med-initiativtager.

Han oplyste samtidig, at bestyrelsen gerne ser at alle lokalhistoriske samlinger i byen kommer under eet tag i den nu tomme kaserne. Direktør Søren Bak Jensen understregede vigtigheden af en god kontakt mellem de tre arkiver og omtalte samtidig Arbejdermuseet/ABA's tredelte hovedopgaver som landsdækkende museum, forskningsbibliotek og landsdækkende privatarkiv.

Han glædede sig over at op mod 25.000 børn og unge har besøgt museet og fået undervisning i 2018.

Arkivar Jesper Jørgensen, ABA, nævnte også udfordringerne med

digital arkivering, beskrev arkivets kontakt med studerende samt institutionens arkivformidling og forskning.

Bibliotekar Marie Holmgaard omtalte bl.a. problemer med ophavsret i forbindelse med arkivets ”grå guld” i form af 30.000 løbblade og småskrifter af forskellig art.

Lokaler i Kulturens Hus Asra-formanden, Jens Erik Sørensen, oplyste at efter arkivets flytning til et lokalt Kulturens Hus i Herning sammen med andre kulturelle foreninger, er besøgstallet på arkivet steget til 2.000 -3.000 årligt. Foreningen har de sidste 3 år holdt et 4.maj- arrangement med stor tilslutning og det samme gælder ved deltagelse i Herning- arrangementet ”På tur i historien”.

Et stort aktiv for Asra er udgivelsen af medlemsbladet ”ASRA Nyt” 4 gange årligt.

Foreningen har også et godt samarbejde med de faglige organisationer og foreningsbesøg er meget velkomne –også for de unge.

Jørgen Aastrup-Nielsen orienterede om arkiv-tjenesten, hvor det kan være svært at nå rundt i hele det tidligere Ringkøbing amt for at indsamle arkivmateriale om den lokale arbejderbevægelse.

Endelig orienterede Jørn Rasmussen om arkivarbejdet i LAASK

med mange opgaver og altid behov for flere frivillige til arkivarbejdet. Foreningen udgiver et årsskrift med orientering om virksomheden og med lokalhistoriske artikler hentet fra samlingerne

Fællesmødets sidste punkt var en fælles drøftelse om bl.a. praktiske spørgsmål i relation til samarbejdet mellem de tre institutioner herunder fælles søgemuligheder og brug af ABA´s omfattende billedarkiv.

Der var enighed om at gennemføre et lignende fællesmøde næste år.

Oskar Hansen

**Engang når jeg er bort
og min tid er forbi, så får du mine
bøger, som du kan kigge i, reoler
og reoler i alle stuer rundt, et lidet
bjerg af bøger, i række og i bundt.**

**Pas godt på mine pjecer,
pas særlig godt på dem.
Måske de ligner laser,
der stikker frynset frem,
og kanske vil du mene,
at de er lidet værd,
men disse gamle pjecer,
dem har jeg særligt kær.**

Sådan skriver Oskar Hansen til sin store dreng i digtet ”Pas på de gamle pjecer” - i første vers.

Hele digtet kan høres på You Tube, hvor Peter Abrahamsen har sat melodi til digtet.

”Et erindringsbillede”

Lis Salskov

Lis Salskov har gennem de seneste numre af ASRA nyt fortalt om sit liv. Har du en historie som du vil dele med os i ASRA, er du velkommen til at få bragt den i vores blad

Fortsættelse fra sidste nummer

I 1952 flyttede jeg til et værelse i Dalgasgade.

Vi Emmy og jeg havde ellers fået lov til at ”få” det øverste hjemme på Godthåbsvej, men så blev moster Olga syg af giftfeber.

Det var så fugtigt der hvor de boede, og dengang var det ikke let at få noget at bo i, så jeg tog et værelse ude i byen. Emmy synes de skulle have det, nu var det blevet lovet, så Olga og Johannes fik så stue og køkken og Emmy soveværelset.

En aften inviterede jeg Evald og Helge på sodavand og kage, de skulle jo se hvordan jeg havde fået det.

De var sørme så søde da de kom (dengang var det ikke så tit børn kom i byen). Da var Bio lige flyttet i Søndergade, og der havde jeg så billetter til.

Det var sjovt at se hvor stolte de var. Senere da Helge selv var blevet voksen, inviterede han Bente i biografen, og hun var lige så stolt over at komme af sted. Det var bare en lille ting, men med stor virkning.

Ellen er fra 1955 og Bente fra 1957, så da jeg gik og ventede Bente, da var Ellen tit ovre ved os i Egevænget. Når vi gik hjem med hende, så var hun så glad for de gule gadelys der var på

Mørupvej. Hun gik altid hele vejen, hun var trods alt kun halvandet år. Engang havde Benny ”taget Ellens næse” da vi skulle hjem fra Godthåbsvej. Da var Ellen meget ked af det. Der var ingen der tænkte på, at hun gerne ville have sin næse igen inden vi gik. Det fik hun så, og strålede som en lille sol.

Sådan er der så mange ting, når man kommer til at tænke.

Den 25 juli kom ”rosinen” i pølseen den, Ellen, jeg tror at vi alle kan huske, når vi satte ”Sambeci” på grammo fonen. Selv om Ellen måske var lidt ked af det - så den plade på, og hun strålede, var et stort smil og dansede rundt, ja hun elsker stadig at danse. Mon ikke ringen om min opvækst er sluttet nu.

I 1949 da jeg kom ud af skolen, ville jeg gerne have fortsat, da jeg gerne ville være lærerinde.

Når det ikke kunne lade sig gøre, ville jeg på landet, og det var slet ikke mig. Men jeg fik en plads på en gård i Skovby, mellem Hammerum og Ikast.

Det var en omvæltning for sådan en bypige. De var flinke at være hos, men der var meget at lave, for en der lige

var kommet ud af skolen.

Det var ikke let at få fri de aftener hvor jeg skulle med rutebilen til Herning, jeg var jo så glad for at gå i DUI, og det var ellers aftalt.

Anna gik og ventede sig, og de havde en drag der var 6 år.

På gården boede også Hennings far, han var meget venlig og rar.

Til jul fik jeg stof til 2 forklæder af ham. Gården lå 3 km. fra Hammerum. Om søndagen cyklede jeg efter rundstykker, og uha fløde og smør fra mejeriet. Hold da op hvor de levede godt på gården. der var mange ting man inde i byen ikke kunne få eller købe. Der var jo rationering på mange ting. Der var også en karl på gården, det vil sige han boede der ikke, men spiste og arbejdede der.

En dag fik jeg lov til en søndag, at få besøg af Emmy, hun var vel 12 år dengang. Hun skulle komme med rutebilen, men der var ingen Emmy, så jeg skulle gå hende i møde.

Hun havde glemt at komme af bussen, så hun var med chaufføren hjemme, og kom retur med den næste bus.

Jeg havde fortalt Emmy om den karl vi havde, at han simpelthen spiste så meget - det var en af de ting hun skulle ud og se. Det var 2 store tallerkener havregrød, jeg kan ikke huske om det var 10 eller 12 stykker rugbrød og franskrød til sidst. Det var alt samme hjemmebagt brød, der fyldte noget, ikke sådan noget købebrød.

Så Emmy var noget forgloet

Der var alligevel sådan en hygge på gården, men der var meget at lave for

en 14 års pige.

Det var jo en vinter jeg var der, så det var med at stoppe strømper og strikke nye. Der var ikke fjernsyn.

Ca. 1 km. derfra boede købmanden der aftog vores æg. Det var lige ved Busk skole, så kunne jeg jo få Gerner, det var deres søn med hjem.

De fik en datter Ellen mens jeg var der, jeg var der kun fra oktober til marts, da jeg fik seneskedebetændelse i begge hænder.

Engang jeg var ved at tænde op i komfuret, kunne Anna ikke forstå jeg ikke svarede, men da var jeg besvimet, så de fik fat i vores læge. Det viste sig jeg havde blodmangel, hun skal altså hjem, sagde lægen.

Det kom jeg så. Lægen spurgte om jeg ikke ville i huset hos ham og hans familie, men nej, jeg har altid syntes han råbte så højt, og hans søn gik i skole med Emmy.

Alunco

I mart 1950 begyndte jeg så ved Alunco på gl. Vejlevej i Herning.

Det var en meget stor fabrik, vi lavede striktrøjer og flotte dragter.

Virkelig flotte ting var det.

Vi arbejdede 48m timer om ugen, og som ungarbejder var lønnen 33.37 kr. om ugen. Mor fik kun 15,- kr. men man spiste og boede jo hjemme.

Sygekasse og skat betalte man månedsvis.

Det var jo meget mere jeg fik ude på gården, da fik jeg 100,- kr. om måneden. Det var en dejlig tid på fabrikken, vi var jo mange unge, og en af

dem "Klein", har jeg forbindelse med i dag. Hun rejste i 1955 til "Lakewood". Det er i Amerika, og der bor hun endnu. Nu er vi begge 77 år gamle, hun blev gift med en militærmand, som hun mødte her i Herning. Da han blev sendt til Vietnam, lejede han et hus i Herning, til Jytte og hendes 3 børn, for hvis der skete ham noget, så var hun kommet godt i vej. Da havde vi det godt, og kunne rende sammen med vores børn. Har lige her i sommeren 2013 haft besøg af hende fra USA - det var skønt. Det var en meget moderne fabrik Alunco. Vi var i busser på udflugt til Vesterhavet og rundt ved Limfjorden. Dagen sluttede af i "Egekroen" udenfor Viborg. Stor spisning, dans og god musik. Jeg syntes det var skønt, alle var så glade. De havde i hvert fald også fået noget flydende indenbords, og vi unge fik al den sodavand vi kunne drikke, ikke for at lyde "frelst". Men det var anderledes med spiritus dengang, i hvert fald hvor jeg kom. På fabrikken startede jeg som hjælpepige, man skulle skille ribber og klippe bånd, hjælpe i presseriet og spoleriet. Inde i strikkeriet stod strikkerne, ved deres håndstrikkemaskiner, trippede fra side til side dagen igennem - arme frem og tilbage, det var to pinde. Der var 3 rækker strikkere måske med 5 i hver række. Vi havde kaffepause i hold, så strikkerne ville gerne at vi hjælpepiger lige ville tage nogle tag på deres maskiner. Det kunne vi jo kun, hvis der ikke var mønstre. Vi havde tit overarbejde, så

var arbejdstiden fra kl. 6 til kl. 18.00. Jeg kan huske engang jeg kom susende, da boede jeg i Håkonsgade, så jeg må have været 17 år.

Da var ugelønnen steget til 74,- kr. Jeg fik 84,- kr. da jeg sad og lærte nogle op med at ketle, dem jeg lærte op, de fik 129,50 kr. om ugen, da de var over 18 år.

Da jeg skulle stemple ind, stod vores rengøringskone der, "Altså Lis, skal I nu til at arbejde mere over?"

Så var klokken et par minutter i 5. Jeg var cyklet fra banegården uden at se på uret.

Så fik jeg en god snak med fru Nielsen, som hun hed. Da var man på efternavn med dem der var ældre. Men det var kun de øverste vi sagde de til, sådan var det dengang, vi var jo også vandt til fra skolen, at sige DE. Når det blev sommerferie, så blev alle trøjer og garn pakket ned, med noget naftalin. Det var jo uld, og der var ferie i 14 dage, så der skulle ikke gå møl i det.

Når julen nærmede sig, så blev der holdt en stor julefrokost. Jeg var i festudvalget, og der blev ikke sparet på noget. Vi var nok også nemme at dupere, da der var mange ting man slet ikke kunne få under krigen, men sådan en stor fabrik havde jo forbindelser. Der var "godter" i overflod - os i festudvalget, vi skulle fløjte, mens vi fyldte skålene op, så der var en grin, når vi stod og spidsede munde. "Jeg har aldrig kunnet fløjte, for bare grin!" Et år havde jeg lavet 2 sange, en strikker og jeg var oppe og synge

som gårdmusikanter, det kunne jeg ikke gøre i dag, dengang var jeg ikke genert, jeg havde også drukket 11 sodavand.

Så var der et stort lotteri med fine gaver. Et år vandt jeg et par nylonstrømper, dem kunne man slet ikke købe i forretningerne endnu, Det man kunne købe var silkestrømper, som man ser i Matador, og som man ser blive opmasket hos Agnes. Der var en butik ved siden af hotel Eyde, som hed "Mask op". Nylonstrømperne var hovedgevinsten, så de ville alle sammen købe dem af mig, jeg brugte jo slet ikke sådan nogen, men dem beholdt jeg, og jeg synes da mor skulle låne de fine strømper. Da hun kom hjem sagde hun, at hun slet ikke havde moret sig ved den fest hun havde været til, hun var så bange for strømperne skulle gå i stykker. Dengang værnede man om sit tøj, det var svært at få fat i, og det var dyrt. I dag smider man jo væk. Jeg kan huske nede i Fønnesbecksgade var der en forretning der hed Stop, der kostede f.eks viskesstykker i frotte 98 øre. Det var først som 18 årig at man fik 2.25 øre i timen, trusser kostede 98 øre. Det var et billigt sted at handle, og tit var det anden sortering. Det var en rigtig god arbejdsplads ved Alunco, jeg var der til jeg blev gift i 1956.

D.U.I.

Mine bedste ungdomsår, det var de år jeg havde i D.U.I.

Dengang var der ikke haller til at spille fodbold i, og træne i fri idræt.

Om sommeren var der stævner rundt om i landet, i 1949 blev vi Danmarks-mester i håndbold, vi var i Nyborg og spille den sidste kamp, uha med dem fra "Djævleøen", så det var stort at høre i radioen at vi havde vundet, da man jo ikke havde nymodens TV. Jeg har et blad der hedder "Jul i Her-ning", der står det også i.

Om vinteren lavede vi forskellige figurer i løvsavsarbejde. Vi lavede en masse ting i ler, som vi malede når det var brændt. Så lærte vi knob og pap-mache, det var af gamle aviser, syltet godt til med klister, som vi formede. Hvert år i Påsken, var vi, når vi var ungedere, på kursus på Tårupgård, hvor vi lærte mange nye ting vi kunne lave med børnene om vinteren.

Tårupgård ligger mellem Viborg og Skive, så når vi fik påskeferie onsdag aften, vi arbejdede fra kl. 7 til 17 - så startede vi på vores cykler, vi var omkring 10 - 15 stykker af sted.

Det var jo en lang køretur efter en arbejdsdag, det var midnat inden vi kom derop. Så blev alle samlet, der var nogen med fra hele landet.

Jeg tror vi var de eneste der cyklede, så var var faktisk de sidste der var der.

Så var der kaffe og madder, og en masse hygge, med sang og musik.

De fleste spillede jo, især på mandolin. Der var 2 år i træk, at en der hed Per Frandsen væltede midt i Viborg by, og jeg kørte over hans baghjul.

Dengang var der ikke veje rundt om byerne som der er i dag, men vi kunne da køre videre hver gang.

Et år havde Malle købt en ny sadel,

det skal man ikke gøre til så lang en tur, 70 -80 km, så han måtte stå op fra Viborg. Vores cykler var ikke racer-cykler, men det var ens for os alle. De påskekurser var simpelthen så gode og så sjove.

Det var det gode ved DUI, der var vi lige alle sammen.

Der var også mange lejrture.

Vi havde nogle fællesmøder med andre spejdere i byen. I Høgild har F.D.F deres spejderhytte, vi havde vores i Sunds. Efter sådanne møder var der natorienteringsløb, der kunne vi mærke forskellen.

De blå og grønne piger, de gule drenge og F.D.F. o.s.v.

Det var ikke normalt at piger og drenge var sammen, så de sad, som vi sagde, med deres foldede hænder inde ved samværet og så så noller ud.

Jeg skal love for de vågnede op, når vi kom ud i natten til løbet, så kunne pigerne ikke gå i fred for dem, så der blev klaget mange gange.

Det var forskellen, vi var vandt til at være sammen. I dag er der jo også F:P:F: og de har endda overtaget vores blå bluser og røde tørklæder.

Når jeg ser deres uniform, tænker jeg tilbage på min ungdomstid.

Dette var været et lille tilbageblik på mine første 20 år, og jeg siger:

”Hvad man i ungdommen nemmer man aldrig i alderdommen glemmer.”

Tænk jeg har næsten 60 år mere at tage af, men dem skriver jeg ikke om. Benny og jeg har haft 60 år sammen.

Ungdomstiden var faktisk kort.

I gamle dag kom de fleste ud af skolen som 14 årig, og blev gift som 20 årig. Det gjorde jeg, og fik Bente da jeg var 21 og Birgit og Evy da jeg var 24 år. Benny er var så knap 2 år ældre.

I dag er man oppe i 30'erne før man stifter familie.

Dertil skal siges, at i dagens Danmark kan man ikke nøjes med 7 års skolegang, der skal man helst have en lang skolegang og en god uddannelse for at kunne klare sig.

Man skal sørge for at komme ud i den store verden, mens man er ung.

Jeg kom kun til Hammerum, og her har jeg været i 46 år.

Men den 1. august 2013 flyttede jeg tilbage til Herning.

Lis Salskov

ASRA siger tak til familien Salskov fordi vi måtte bringe denne livsskil-dring

Hele Danmarks Anker

Der var ingen, der var i tvivl om det var Anker Jørgensen, ham der kom fra Vajsenhuset og endte som statsminister, man snakkede om, når man nævnte hans navn - ANKER

Statsminister 1972-73

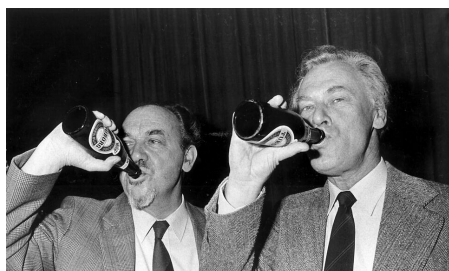
Da statsminister Jens Otto Krag (S) dagen efter folkeafstemningen om dansk EF-medlemskab, den 3. oktober 1972, overraskende meddelte, at han ønskede at træde tilbage, pegede han samtidig til manges overraskelse på Anker Jørgensen som sin efterfølger. Baggrunden for Krags beslutning var utvivlsomt en forventning om, at Anker Jørgensen med sin klassiske fagforeningsbaggrund og som repræsentant for Socialdemokratiets venstrefløj ville være i stand til at samle partiet efter den opslidende debat om EF-medlemskab. Anker Jørgensens første år som statsminister blev imidlertid præget af store politiske og økonomiske vanskeligheder. Lederskiftet skete ikke uden en vis intern kritik i folketingsgruppen, og Socialdemokratiet var i årene efter folkeafstemningen præget af betydelige interne brydninger. På den ene side stod de yngre, EF-kritiske kræfter, som var kommet ind i Folketinget ved folketingsvalget i 1972 – bl.a. Ritt Bjerregaard og Svend Auken – og på den anden side partiets mere traditionelle højrefløj. Den nye regering indledte et begyndende generationsskifte i Socialdemokratiet, idet

den rummede markante skikkelser fra den yngre generation af socialdemokrater, bl.a. undervisningsminister Ritt Bjerregaard.

Samtidig overtog Anker Jørgensen statsministerposten på et tidspunkt, hvor den økonomiske højkonjunktur blev afløst af stigende statsunderskud, høj inflation og begyndende arbejdsløshed. I 1973 blev Danmark ramt af oliekrisen, som yderligere vanskeliggjorde den økonomiske politik. Anker Jørgensens regering var dog i stand til at gennemføre en række kriseforlig, men ved folketingsvalget i 1973 kom en udbredt politisk utilfredshed i befolkningen til udtryk i det såkaldte jordskredsvalg, hvor Socialdemokratiet gik fra 70 mandater i Folketinget til 46 mandater. Samtidig meldte den profilerede socialdemokratiske folketingspolitiker, Erhard Jacobsen, sig ud af partiet og stiftede partiet Centrum-Demokraterne. På baggrund af valgresultatet trådte Anker Jørgensen tilbage som statsminister og overlod statsministerposten til Venstres formand Poul Hartling.

Statsminister 1975-82

Anker Jørgensen overtog på ny statsministerposten efter folketingsvalget i 1975. Hans regeringstid var præget af 1970'ernes store økonomiske problemer med massearbejdsløshed, stigende udlandsgæld og høj inflation. Han gennemførte en række indkomstpoltiske og økonomiske indgreb, bl.a. lov om Lønmodtagernes Dyrtdsfond og efterlønnen. Imidlertid havde han stigende vanskeligheder ved at få tilslutning til sin økonomiske politik fra fagbevægelsen og fra de borgerlige partier. På denne baggrund forsøgte han i 1978-79 et regeringssamarbejde med Venstre for at sikre parlamentarisk opbakning til en langsigtet økonomisk politik. Forsøget mislykkedes og bidrog til en kraftig forværring af samarbejdet mellem Socialdemokratiet og fagbevægelsen. I 1979 dannede Anker Jørgensen på ny en socialdemokratisk mindretalsregering, men måtte i 1982 give op over for betydelige økonomiske vanskeligheder og politisk uenighed i Folketinget. Han trådte i 1982 tilbage og overlod uden at udskrive folketingsvalg statsministerposten til Det Konservative Folkepartis formand Poul Schlüter.

Oppositionsleder

Anker Jørgensen fortsatte som Socialdemokratiets formand og oppositionsleder fra 1982 til 1987. Mens Anker Jørgensen sikkerhedspolitisk støttede dansk medlemskab af NATO og de dermed følgende forsvarspolitiske forpligtelser, blev han i slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne stærkt påvirket af farerne ved det atomare våbenkapløb og af konfrontationerne mellem stormagterne. I perioden fra 1979 til 1982 støttede han på denne baggrund skærpelsen af Socialdemokratiets holdning til den såkaldte dobbeltbeslutning. NATO havde i 1979 besluttet at kombinere et tilbud til Sovjetunionen om nedrustningsforhandlinger med opstilling af moderne mellemdistanceraketter i Vesteuropa, og det var denne beslutning, Socialdemokratiet i stigende grad vendte sig imod. Oppositionsperioden blev således præget af betydelige modsætninger mellem regeringspartierne og Socialdemokratiet.

I 1987 overlod Anker Jørgensen formandsposten til Svend Auken, men forblev medlem af Folketinget indtil 1994. Som politiker og menneske blev Anker Jørgensen kendt for sit ligefremme, ustyltede væsen. Han fastholdt gennem sin karriere forbindelsen til sin arbejderbaggrund og blev i offentligheden opfattet som folkets mand.

Anekdoter om Anker Jørgensen

Mange aviser og tidsskrifter har skrevet anekdoter om "den lille mand" - Anker, men altid kærligt og ærligt!

En lille mand i strømpesokker

Kort efter sin udnævnelse til statsminister skulle Anker deltage i et topmøde i Paris. Han boede på det fashionable Hotel Georges V, hvilket nok var lidt uvant for Anker Jørgensen. Han skulle interviews af DR, som havde hyret nogle franske tv-teknikere til at stå for det praktiske.

De ankom lidt i forvejen, og blev lukket ind i Ankers værelse af en lille mand i skjorteærmer og strømpesokker, fortæller Søren Mørch i bogen 25 statsministre.

Lidt senere ankommer DR-journalisten og fortæller teknikerne, at man er klar til at gå i gang. "Jamen skal vi ikke vente på Danmarks statsminister", spurgte tv-teknikerne. Den danske journalist kiggede hen mod manden i strømpesokker: "Det ER Danmarks statsminister", forklarede journalisten de forbløffede teknikere.

Historien fortæller med al tydelig, at Anker ikke ville lave om på sig selv, men insisterede på at være den, han altid havde været. Heller

ikke selvom han pludselig var langt hjemmefra og befandt sig på et stort, fint hotel i selskab med fremmede mennesker.

Kan jeg lige pisse, først'

En anden historie om Anker kommer fra den mangeårige journalist på Ekstra Bladet Kate Bluhme. Med godt 35 år på Ekstra Bladet, og mange af disse tilbragt på Christiansborg-redaktionen, er Bluhme en af de journalister, der kendte Anker Jørgensen utrolig godt.

Et af hendes stærkeste minder om Anker er fra Oluf Palmes tragiske dødsdag den 28. februar 1986. Anker havde været på en af sine utallige turneer hos de socialdemokratiske partiforeninger og kom hjem først på aftenen. Her blev han ringet op af Ekstra Bladet, som forgæves havde forsøgt at få fat i både statsminister Poul Schlüter og udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen. Ingen af dem svarede, men det gjorde Anker på Borgbjergvej 1.

Anker, der netop var kommet ind

af døren skulle på toilet og spurgte derfor journalisten, inden at have hørt vedkommendes ærinde om det ville være okay, hvis han lige pissede først (og ja, han sagde netop ”pisse”). Det var det, og efter at have pisset færdig og modtaget nyheden om de tragiske begivenheder i Sverige, så blev den tidligere socialdemokratiske statsminister hængende ved telefonen resten af natten, hvor gav kommentarer på Oluf Palme liv og levned til alle landets medier. Som Kate Bluhme selv fortalte, så var Anker en mand, der vidste når det gjaldt.

Saddam Hussein virkede ”ret dum”

Da biskop Kjeld Holm for et par år siden spurgte Anker Jørgensen, hvad han gerne ville huskes for, blev Anker meget tavs. Da han endelig svarede, var det hverken efterlønnen, de mange kriseindgreb eller genrejsningen af Socialdemokratiet efter jordskælvsvalget i 1973, som Anker nævnte.

Anker dvælede derimod ved, at det i 1991 lykkedes ham at få befriet en 16 danskere, som Iraks diktator Saddam Hussein holdt som gidsler i kølvandet på den irakiske invasion af Kuwait. Ud over danskerne holdt Saddam Hussein også en

række andre landes statsborgere som gidsler, så sammen med blandt andre Tysklands tidligere socialdemokratiske forbundskansler Willy Brandt og den tidligere konservative britiske premierminister Edward Heath drog Anker derfor til Bagdad for at få gidslerne sat fri.

”Hvordan var han egentlig, ham Saddam Hussein”, spurgte Kjeld Holm mange år senere. ”Tja, på mig virkede han faktisk ret dum”, svarede Anker. Historien viser både, hvor meget det betød for Anker at kunne gøre en konkret forskel for det enkelte menneske, og fortæller noget om hans uimponerede tilgang til store mænd - selv de største tyranner i verden.

På kontrolbesøg hos Frank Jensen

I 2010 overtog Frank Jensen posten som overborgmester i København. Mens meget endnu var nyt og han var ved at sætte sig ind i sagerne, lød der pludselig en velkendt stemme ude i forkontoret. Da Frank Jensen kiggede derud, var det ganske rigtigt 87-årige Anker Jørgensen, der havde lagt vejen forbi. ”Jeg skal lige sikre mig, at overborgmesteren har noget at bestille”, lød beskeden fra den tidligere statsminister til den nyudnævnte

overborgmester. Selvom fysikken ikke var hvad den havde været, havde Anker alligevel kæmpet sig fra Sydhavnen til Rådhuspladsen for at se til byens nye overhoved.

Historien fortæller tydeligt om den nysgerrighed og vilje til at følge med i det politiske liv, som Anker bevarede han til det allersidste, trods sin fysiske svækkelse.

Altid med et humoristisk glimt i øjet

Anker var nede på jorden hos den almindelige dansker, men han var også skælmsk og humoristisk til det sidste. Under et besøg fra en gruppe af socialdemokratiske partifæller, som Anker tog imod på Plejehjemmet i Valby for blot et par år siden, fandt en humoristisk scene sted, som siger meget om Anker.

Nuværende folketingsmedlem Peter Hummelgaard Thomsen var en del af gruppen og kunne berette følgende om sin oplevelse på Facebook: ”Ved en af vores sidste eftermiddage sammen følte jeg behov for at fortælle ham, hvor stor en inspiration han var”, skrev Peter Hummelgaard Thomsen. Derfor formulerede han denne hyldest: ”Anker, for mig er du jo en af de

helt store inspirationer”.

Anker svarede straks: ”Hvad sagde du?“, mens han tog en flad hånd op til øret. Det unge socialdemokratiske folketingsmedlem hævdede stemmen og gentog: ”Altså for mig er du jo en af de helt store politiske inspirationer i vores levetid”. Derefter svarede Anker med et smil på læben ”ja ja, jo tak. Jeg skulle bare have dig til at gentage det”

Ironien og det humoristiske overskud var med Anker til et allersidste. Han var politiker og mennesker, der i den grad kunne grine – også af sig selv.

Hvad arkivet kan fortælle!

I vores arkiv findes der ”værktøj” som sætter snakken i gang, når vi har gæster på besøg.

Murerne har bl.a. et hjælpemiddel, så man kunne bære en ”dragt sten” op på stilladset. Det samme var det med mørtel.

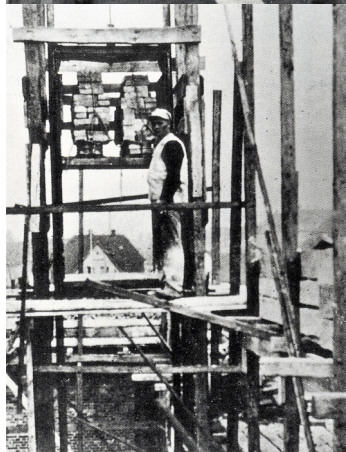
Stilladserne var noget primitive, så opgaven var ikke helt ufarlig.

Da statsminister Stauning fyldte 60 år i 1933, lavede man en indsamling blandt arbejderbevægelsen til en æresbølg til ham.

Arkitekten forærede Stauning et fotoalbum med billeder fra husets opførelse. Billedet her stammer derfra.

Arbejdsmandens kæde til at holde stenene på plads, er lige så vigtig, som murerskeen er for de faglærte.

Man begyndte godt nok omkring 1920 at lave hejseværker.

Murerne var uundværlige på stilladset.

I forsøg på rationalisering, prøvede man at reducere arbejdsmændenes arbejde. Hejseværker der kunne spare mange trin på løbebroen, var et middel til at spare på arbejdsstyrken.

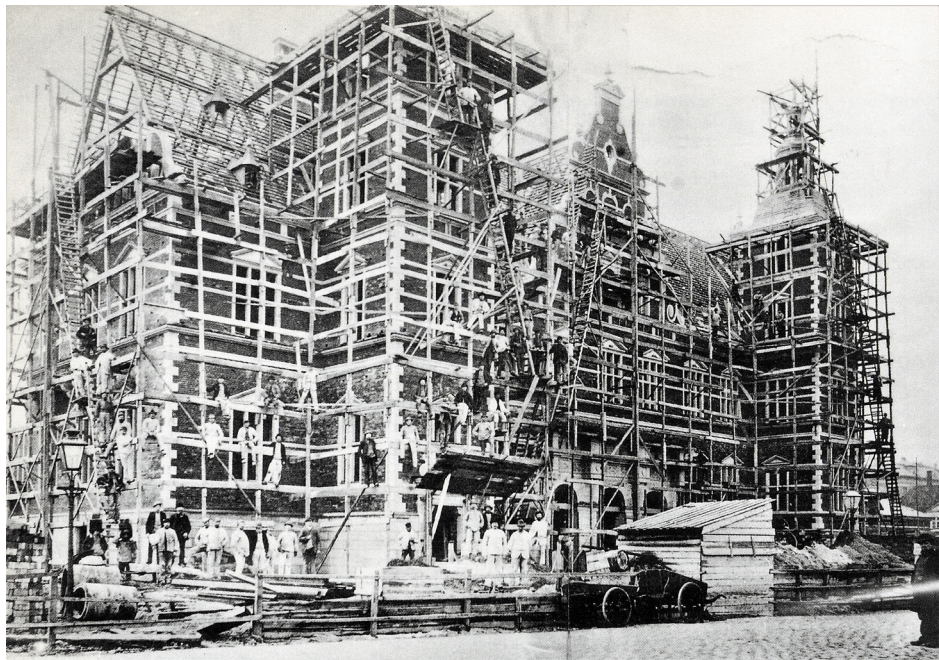
I 1920 var arbejdsmændene imod dette initiativ fra Københavns murerlaug, da de frygtede øget ledighed indenfor deres egne rækker.

20 år senere etablerede arbejdsmændene eget firma med hejseværker.

Kampagne for at få unge til at gå ind i murerfaget

Helsingør banegård under opbygning 1891

Læg mærke til den fantastiske opbygning af stilladset.

Tænk så også på, der var ikke kraner eller elevatorer.

Alt værktøj og materiale skulle bæres op, og det ofte af vakkelvorne stiger, som blev lavet på stedet.

Det vil sige, der var måske et hejsepil, der var lavet af et cykelhjul, hvor man kunne hejse mørtel eller øl op til det arbejdende folk.

Ulykkesforsikring

Arbejdsulykker er altid forekommet i stort omfang indenfor murerfaget. Forbundet har derfor fra starten beskæftiget sig med muligheden for at etablere en ulykkesforsikring. Dette lykkedes i 1897.

De første bestemmelser gik ud på, at der ved invaliditet eller død udbetales 2.000,- kr. hvilket svarede til 2 års løn ved fuld beskæftigelse og en mild vinter. I 1904 suppleredes med dagpenge 2,- kr. pr. dag.

Også spørgsmålet om arbejdsløshedsforsikring har været diskuteret fra forbundets grundlæggelse, men det var aldrig blevet til noget på grund af omkostningerne.

Da man i 1907 fik oprettet en A kasse holdt det hårdt, at få medlemmerne overbevist om fordelene heraf.

Ved en urafstemning stemte over halvdelen nej. Dette kan synes ejendommeligt, når man tænker på alternativet var veldædighed eller fattigloven, der satte modtagerne under administration.

Kontingent 2020.

Snart slutter 2019 og et nyt år går i gang -

Støt ASRA og indbetal dit kontingent.

På forhånd tak, og godt nytår! Gennem jeres medlemskab gør I det muligt for ASRA, at gennemføre arbejdet med arkivering, registrering og anden aktivitet for at bevare og levendegøre arbejdernes historie.

Medlemskontingent er ASRA's eneste faste indtægtskilde, og uden den kan foreningen ikke bestå. Vi synes selv, at vi løser en vigtig opgave og er derfor glade for at have medlemmer, som har støttet os gennem mange år, og at der fortsat kommer nye til. Satserne, som blev vedtaget af generalforsamlingen i 2019, er:

Private medlemmer: 125 kr.

Partiforeninger/

AOFafdelinger: 175 kr.

Andre foreninger: 250 kr.

Faglige organisationer: 800 kr.

Kontingentet er uændret i forhold til 2019. Indbetalingskort blive vedlagt januar bladet, men kan også betales via netbank.

Der er mulighed for at betale kontant for de medlemmer, som kommer til generalforsamlingen og som helst er fri for at benytte netbank.

Med venlig hilsen

kassereren

**Arbejdernes
Landsbank**

Netbank nr.: 5383 0302380

Generalforsamling
Onsdag den 26 februar 2020
kl.19.00

I Fælleslokalerne Historiens Hus
Museumsgade 32. Herning

Dagsorden jvf. vedtægterne

ASRAs vedtægter kan læses på vores hjemmeside

www.asra.dk - Forslag til behandling på generalforsamlingen skal være formanden i hænde senest 14 dage før.

Alle er velkommen til at høre foredraget før generalforsamlingen, som i år bliver:

LO formanden for Ringkøbing Skjern
Helge Albertsen,

Han vil fortælle om sit liv og arbejde i og med arbejderbevægelsen.

Efterfølgende er man velkommen til at overvære generalforsamlingen. dog uden stemmeret hvis man ikke er medlem.

Bestyrelsen